

SLOVENSKI

★ POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE

Leto V., številka 22.

17. avgusta 1944.

Cena Lit. 2.-

TUDI TO JIH NE BO REŠILO

Švabobransko vodstvo, ki je z nekaj stotinami svojih zagrizenih pristašev tako daleč zabredlo, da se pogreza zavestno iz dneva v dan globlje v močvirje narodnega izdajstva, čeprav je za nemške gospodarje in njihove hlapce svetovni položaj iz dneva v dan slabši - je spričo rastočega razkroja med švabobranskimi vrstami poduzelo novo taktiko.

Ta nova taktika obstoja v naslednjem:

Iz postojank, ki prihajajo v neposreden dotik z večjimi edinicami NOV ali močnejšimi organizacijami OF, so odstranili nezanesljive, omahljive do mobrance ter jih premestili v "varnejše" zaledje.

Sestavili so tako imenovane "udarne bataljone" iz najbolj zagrizenih in najbolj propadlih razbojnikov, ki jim predvsem vzdržujeta moralo slaba vest in dovoljenje švabobranskega poveljstva, da lahko svobodno ropajo, kujejo in posiljujejo.

Poglavitno metodo tako imenovanih "udarnih bataljonov" predstavljajo platenje na skrivaj v partizansko zaledje in hitri udarci na slabo zavarovane in nečujne mestne ali druge komande odnosno odbore. Tako taktiko omogoča "udarnim bataljonom" švabobranska terenska obveščevalna služba, ki se je v nekaterih polsvobodnih odnosno polkontroliranih predelih razrasla zaradi tega, ker je del zaostalega, švabobransko nastrojenega prebivalstva s svojci v švabobranskih vrstah spričo naše dostikrat zločinsko lahkomišljene in sentimentalne popustljivosti in spričo nezaslišane rovarjenja zakrknjenega dela narodno izdajalske duhovščine ostal še vedno povsem ali na pol uslužen švabobranskim tolpan.

Švabobranska propaganda se s podesetorjenimi silami trudi dokazati, da bodo švabobranci konec konca vendarle rešili zapadni zavezniki.

Osnovni udarci švabobranskih "udarnih bataljonov" so namenjeni našim nezaščitenim terenskim delavcem.

Odveč bi bilo poudarjati, da je ta nova taktika švabobranskega vodstva, ki skuša vsaj začasno zaustaviti razkroj v švabobranskih vrstah, popolnoma skladna s taktiko nemških nacistov, ki skušajo po prvem udarcu proti lastnim pobujenim generalom zaustaviti neogiben razkroj v nemški armadi.

Treba je priznati, da je nova švabobranska taktika trenutno dosegla delen uspeh, ki obstoja v tem, da so nam poklali nekaj terenskih delavcev in da tempo razkroja v švabobranskih vrstah začasno ni več tako nagel, kakor je bil v začetnih tednih po velikih ruskih in zavezniških ofenzivah in

po sporazumu Tito - Subašič.

Jasno je seveda, da tudi ta najnovejša taktika ne bo rešila švabobranstva, ki je s Hitlerju zvestimi švabi vréd napisano skorajšni in neogibni-smrti. Kolikor jo obravnavamo, jo obravnavamo zaradi tega, ker povzroča = trenutno škodo in kjer je njene posledice mogoče odstraniti v najkrajšem času, čim bodo naše organizacije in komande ter edinice ^{svabobran} pravilno razumele ter zagrabile.

Kar se čisto vojaško operativne pleti v našem odgovoru na najnovejšo švabobransko taktiko tiče, ne bomo o njej govorili na tem mestu. Glavni = štab NOV in POS je že ukrenil svoje in švabobranske tolpe bodo kmalu do živele na lastni koži odgovor na svoje avanturistične in sadistične tre nutne podvige. Nas pa zanimajo na tem mestu tri vprašanja: vprašanje splo šne čuječnosti naših ljudi, vprašanje zaščite naših kadrov vprašanje naše popustljivosti do tistih civilistov, ki so še vedno švabobransko nastroj- jeni.

Nobenega dvoma ne more biti, da dvig čuječnosti, vojaške čuječnosti v doslovnem vojaškem pomenu besede ni samo naloga naših edinic, štabov in komand, temveč da je tudi naloga naših civilnih institucij in oblasti na izpostavljenih terenih ter vseh naših terenskih organizacij, ki so dolžne sproti in na kar najhitrejši način obveščati tako naše edinice in koman- de kakor naše civilne forume. Zavedati se je treba da se nahajamo še ved no v vojni, in to v krvavi, neusmiljeno krvavi vojni, ki ne pozna medseboj- nega prizanašanja. V tem pogledu so naše institucije in naši forumi na ispostavljenih terenih marsikje vse preveč udajajo tako imenovanemu "mir nodobskemu" razpoloženju, včasih tudi nepotrebnim zabavam, ki niso v skla- du z resnostjo pravih borcev. Izgnati tako "mirnodobsko" razpoloženje in ga nadomestiti s potrebno čuječnostjo, pravo vojaško čuječlostjo, hkrati = pa s skrajno požrtvovalnostjo in neumorno delavnostjo naših kadrov je brez dvoma naloga dneva.

Ponekod puščajo naši odbori nezavarovane ilegalce vse pre-dolgo na te renih, ki jih trenutno po vsem kontrolira sovražnik. To je skrajno lahko- mišljeno in v ničemer ne koristi. Kjer na strogo kontroliranih terenih na ših ilegalnih političnih delavcev trenutno ni mogoče zavarovati, jih je treba umakniti v vojsko, takoj poskrbeti za vopostavitel e g a l n i h zvez in jim hkrati omogočiti, da vsi prvi akcijski odnosno operacijski pri liki za vojaškimi edinicami vréd pridejo ponovno na svoj teren.

Naše popustljivosti do tistih civilistov in njihovih zapeljivcem, ki so še vedno švabobransko nastrojjeni, pa mora biti že enkrat konec. V našem aktivu obstaja ponekod še vedno zmotno mnenje, da bomo razkroj švabobran- stva pospešili s popuščanjem. Iskanje zvez z omahljivimi švabobrancí, or ganiziranje razkroja znotraj švabobranskih vrst, vplivanje na švabobrancel preko njihovih svojcev, omogočanje švabobrancem da množično dezertirajo , vse to je seveda še vedno potrebno in vse to sodi v našo osnovno linijo, ki jo moremo izvajati s kar največjo odločnostjo, toda vse to nima prav nič skupnega s popuščanjem. Razkroj bo največji tam, kjer bodo švabobran- ci in njihovi svojci jasno uvideli in občutili na lastni koži, da takoj in neusmiljeno slede naši udarci, čim ostajajo gluhi za naše pozive.

V kratkem bodo izšli odloki o zaplenbah premoženja in obveznem izgonu, kjer uspeva terenska švabobranska obveščevalna služba, ki omogoča avantu- re švabobranskim "udarnim bataljonom".

Ti odloki bodo izvajani neusmiljeno dosledno. Vsi povratniki ⁱⁿ najstrož je kaznovani.

Najnovejša taktika švabobranskega vodstva švabobrancev tudi trenutno= ne bo reševala iz njihove zagate brez izhoda.

Boris Kidrič

TRI LETA NARODNEGA UPORA NA HRVATSKEM

Meseca julija 1941 so počile prve puške, ki so oznanile narodno osvobodilni boj na Hrvatskem. Dvignil se je Kordun in Baranja in Lika, Slavonija in Dalmacija, Zagreb in Split. Iz nasilja, ki ga je razlil okupator nad hrvatsko zemljo in iz krvi, ki so jo prelivali okupatorjevi hlapci v ustaških uniformah, je vstal narodni upor, ki je zabilisal vse razlike med pripadniki hrvatskega in srbskega naroda, na Hrvatski zedinil vse sloje in vsa politična prepričanja. Vse se je zložilo v en sam tok: v narodno osvobodilno gibanje, za poraz vseh okupatorjev in njih hlapcev, za bratsko skupnost in človeške pravice. Pod zastavo Tita, sinu Hrvatskega Zagorja, so se zedinile v boju vse hrvatske pokrajine od G. Kotarja onstran Kolpe, ki je užival vse "blagodeti" rimskega cesarstva kot Ljubljanska pokrajina, gori do Nedimurja, ki je okušalo peto hunskih potomcev Madžarov kakor naše Prekmurje, od čudovite skalne Dalmacije, do bogate za to veliko bolj ropane Slavonije gori do Drave. Narodno osvobodilni boj je zajel vso Hrvatsko in vse svobodoljubne ljudi. V treh letih je postala sestavni del NOV Jugoslavije mogočna vojska Hrvatske s svojim Glavnim štabom, junaškimi brigadami in divizijami in korpusi, ki so združevali Srbe in Hrvate, Muslimane, pravoslavne in katolike. V svoje vrste je včlenila NOV Hrvatske tudi Češko brigado, Madžarski in Italijanski bataljon in Nemško četo. Vzporedno z vojsko so rasli tudi organi narodne oblasti, počenši od narodno osvobodilnih odborov do vrhovnega Protifašističnega Sveta Narodnega Osvobođenja Hrvatske (ZAVNOH). Ustvarjeni so v triletni borbi temelj za demokratično, federalno enoto Hrvatske v demokratični, reformativni Jugoslaviji. Bratstvo med Hrvati in Srbi in bratstvo narodov Jugoslavije, ki se je skovalo v triletni borbi, je poročstvo naše bližnje zmage in naše skupne srečnejše prihodnosti. Slovenski narod se z največjim spoštovanjem spominja vseh borcev Hrvatske, ki so dali življenje tako za svojo ožje hrvatsko domovino kot za našo skupno, širšo domovino Jugoslavijo. Pridružuje se čestitkam ostalih jugoslovanskih narodov ob tej slavni obletnici v trdni veri da bo borba hrvatskega naroda kot borba vseh jugoslovanskih narodov kmalu kronana z osvobođenjem, ki jo bomo znali uživati s spoštovanjem drug drugega in v bratstvu.

NAŠE ZASTAVE

VIHRAJO PO ŠTAJERSKIH MESTIH

Pod poveljstvom komandanta Kranjca in politkomisarja Jožeta Beršuharja so 30. julija prešle enote IV. operativne zone v splošen napad. Na vsem ozemlju od Pohorja in Pece do Save in Kozjega so zapeli partizanski topovi, strojnice in puške. Leteli so v zrak mostovi, železniške proge in padale postojanke. Ljubno, leglo gestapovske bele garde, ki se je zbrala okrog padlega Reva, je po borbi, ki je trajala vso noč in še naslednji dan, padlo prvo. Bile so prave poulčne borbe. Ko je bilo treba z ognjem in bombami pregnati posamezne švabe iz kleti in bunkerjev v katerih so tičali. Prvič na Štajerskem smo napadli s težkim orožjem. Učinek je bil odličen. Še po prvih granatah je začela padati morala v postojankah. Borci in civilno prebivalstvo je z viharim navdušenjem sprejelo vest o naši zmagi v Ljubnu. Na trgu se je zbrala množica ljudi, ki so ogledovali dolgo vrsto ujetnikov. Posebno so bili navdušeni zaradi tega, kjer je prišlo v naše roke skoraj večina Reva'ske bande in med njimi ljubenski župan,

znani krvolok in morilec zavednih Slovencev. Dolga je bila vrsta ujetnikov, segali so od enega konca trga do drugega. Luče so vstrajale v borbi samo dve uri manj kot Ljubno. Ob štirih popoldne se je pojavila bela zastava in zvečer je bila posadka razorožena. Vse orožje in vsa municija je postala partizanska last. Ljubno in Luče je zavzela Š l a n d r o v a b r i g a d a. "G o r n j i g r a d je padel." Je bila naslednja vest, ki je kot blisk preletela bližnjo in daljnjo okolico. Nemci so govorili = da je Gornji grad nezavzetna trdnjava. V ogromnem poslopju, v katerem je bil nekoč sedež ljubljanskih škofov se je utrdila posadka 150 mož. Glavni dohod je bil zavarovan z bodečo žico in bunkerji. Trdnjava je padla po dveh dneh in dveh nočeh borb. Na grajskem dvorišču se je postrojila preostala ujeta posadka. Plen je bil ogromen. Med ujetniki je bil tudi gornjegrajski župan, o katerim je bilo znano, da je zločinsko ravnal z zavednimi Slovenci. Postojanko Š m a r t n o ob Paki so likvidirali Tomši - devci.

Pod pritiskom silovite ofenzive in pod vtisom teh zmag so Nemci izpraznili še Mozirje, Rečico, Metnik in Špitalič v gornji Savinski dolini.

Sovražna vojska je bila demoralizirana. Na srdit odpor je naša vojska naletela le tam, kjer so bili med vojsko pomešani gestapovci ali zagrizeni žandarji in policija. Vojska sama se je prodajala. Prav isto smo opazili pri vermanih, ki so se nam v teh borbah množično vdajali. Končno so vermani prišli do spoznanja, da se bore za tujce in za tuje koristi. Pri stopali so na našo stran in izjavljali, da se hočejo z nami boriti proti okupatorju. Brž ko so padle postojanke in je naša vojska zasedla dolino, je zavladalo povsod nepopisno navdušenje. Na veliko ljudsko zborovanje = je prišlo na tisoče ljudi, da poslušajo predstavnike naše vojske in naše politične oblasti: Alekseja Baeblerja, Jožeta Boršnarja, Ivana Nemca, župnika Lampreta in predstavnike vojaških odposlanstev Anglije, Amerike in Sovjetske Zveze.

Na vsem na novo osvobojenem ozemlju se vršijo sestanki in zborovanja. Vse to je našim ljudem, ki so tri leta trpeli pod fašističnim nasiljem nekaj posebnega. Nekateri težko verjamejo, da je svoboda in da lahko nemote no govorijo slovensko in da se jim ni treba bati, kdaj bodo na vrata potrkali gestapovci.

Proti na novo osvobojenemu ozemlju so zbrali Nemci vse razpoložljive sile. Naše enote vse sovražne kolone uspešno odbijajo.

V teh slavnih borbah enot IV. operativne zone, je junaško padel podpolkovnik tov. Alojz Hostnik-Jovo. Prav kar je prišel na Štajersko, da prevzame posle namestnika komandanta IV. operativne zone, že ga je pri napadu na Ljubno zadela sovražna krogla.

Tov. Jovo je bil eden izmed stare partizanske garde. Kot bivši jugoslovanski podoficir je takoj vedel kje je njegovo mesto. V prvih mesecih 1942 je vstopil Sv. Križu pri Letiji, kjer je njegov dom, v Dolenjski. Potem ga srečamo kot komandirja čete na Mali gori nad Ribnico, kjer je celo po letje 1942 s svojo četo branil osvobojeno ozemlje, na to kot komandanta = bataljona v Gubčevi brigadi, ob kapitulaciji Italije pa je kot komandant = Zpadno-Dolenjskega odreda zasedel Kočevje. Po nemški ofenzivi je bil imenovan za komandanta Oficirske šole pri Glavnem štabu NOV in POS, ki je pod njunim vodstvom vzgojila na stotine novih slovenskih oficirjev.

Njegovo osebno junaštvo, njegove odlične sposobnosti komandanta, tovariški odnos do borcev bi tudi na Štajerskem kmalu proslavile in priljubile = Jova, kot so ga na Dolenjskem.

NARODNA OBLAST IN SLOVENSKA DUHOVŠČINA

Jasna in zgodovinsko tečno je zapisal tovariš Boris Kidrič: "Slovenska duhovščina je imela od vsega početka vse močnost, da se pridruži svojemu narodu v njegovi najusodnejši berbi. Osvoobodilna Fronta ni nikoli ogražala vere ne Cerkve ne duhovščine, ter se ni nikoli ^{pre}nehala truditi, da bi pritegnila v osvobodilno gibanje slovenski kler-tudi z njegovim škofom = na čelu..." /Lj. pravica 15.V.1944. št.2./ Do danes se slovenski narodni oblasti vlijub njenemu iskrenemu prizadevanju še ni posrečilo ne dopovedati ne prepričati dela slovenske duhovščine, da v sedanji in triletni berbi za narodno svobodo in najosnovnejše človečanske pravice duhovščina ni nikakšer izvzet stan in da ji njene sakramentalne posvečenje na noben način ne daje pravice, da se v najbitkejših dneh narodnega trpljenja, in borbe za svobodo odpeve svojemu lastnemu narodu s prostaškim, judeževskim izdajstvom.

Se vzroki, zakaj se slovenski narodni oblasti to ni posrečilo. Je pa danes že tudi čas, ke je navajanje teh vzrokov ali bolje rečeno krivde, ki teži skoro stredstotne na duhovniški strani, že nekaj, kar spada v zgodovino. Sedanjost je samo in izključno le-ta: Po razpadu bivše Jugoslavije = je slovenska narodna oblast na slovenskem edina oblast in tej narodni oblasti se mora slovenska duhovščina pokoravati. Če se noče, ali še misli, da se ne bo, ali če še sedaj blodno in zanesenjaško sanja o nečem drugem = ali tretjem, naj si zapomni, da zanjo po tem pač ni več mesta pod svebednim slovenskim soncem. V koliko je ta njihova sedanja ali v bodoče zamišljena nepokorščina tudi greh v bogoslovnem smislu, je to njihova osebna zadeva, v kolikor pa je greh pred narodom, o tem bo sodil narod in ta že sodi.

Če presodimo sedanjí položaj dela slovenske duhovščine trezno in ne pristransko, vidimo na eni strani obupno zagato in past, v katero se je = spravila sama in po svoji krivdi. Podobna je človeku, ki rine voz rajši = po blatu, če-prav je poleg njega trdna in lepa cesta, tako dolgo, da sarniši njegove omejene in trnaste samoglavosti ne optiči v blatu in ga ne spravi več ne naprej ne nazaj. Po drugi strani pa moramo opaziti neizprosno doslednost slovenske narodne oblasti, ki ne odneha od svojega osnovnega = načela, da je š k o d a v s a k e g a č l o v e k a, in ki še sedaj ponuja slovenski duhovščini svojo trdno in rešilno roko. V tem smislu in samo tako moramo tolmačiti tudi sedanje konference z duhovniki, na katere = rih so zastopani odposlanci narodne oblasti. Ne trdim, da me bali, ko slišim, kako napačno hočejo še sedaj nekateri duhovniki razumeti ta edini, pa tudi zadnji rešilni poizkus njih samih kot ljudi in duhovnikov, kajti globoko sem že leta in leta prepričan, da za nekatere-in teh ni malo-ni več rešitve, ker se sami nočejo rešiti, po drugi strani pa človek ves vesel upe in zaupa v primorsko duhovščino, kjer so prav te konference rodile najlepše načrte. Z nekako zavestjo skoraj občuduje človek te odlične, prave Kristusove in narodne duhovnike in priznati moram, da me je spričo njih stran naše kranjske topoglavosti in nenarodnosti, da ne rečem hujšega. Mor da bi koga od primorskih duhovnikov za hip motilo, če bi bila slovenska = narodna oblast pripravljena celo za pogovore s tujerodnimi, morda celo višjimi duhovniki. To bi storila izključno le zaradi tega in zato, kjer gleda v teh edino in izključno le predstavnike Cerkve, kar je obenem ponoven dokaz njene visoke etične stopnje.

Na zaključku povdarjam še enkrat: Slovenski narodni oblasti je ljub in drag vsak pošten slovenski človek in duhovnik nikakor izvzet od te ljubezni. Briško pa se moti vsak duhovnik, če misli da mu ne bo treba dati težkega odgovora, če se je pregrešil prav proti tej širokogrudni lju bezni.

Dr. Milruž

V ZADNJI BOJ ZA OSVOBOJENJE ČLOVEŠTVA

Turčija je prekinila zveze z nemško vlado. Bolgarija išče zvezo z zavezniki. Maršal Antonescu ponudil ostavko. Kriza v Madžarski. Obsedno stanje v Slovaški. "Finci moramo računati z močno Rusijo", pravi novi finski minister. Hitler obeša feldmaršale. Naš odgovor Hitlerju - popolna mobilizacija za čim hitrejšo uresničenje idealov združenih narodov.

Napredovanje zavezniških vojska, kot ga ne pozna svetovna zgodovina, hiter razkroj satelitskih državah, graditev nove državnosti v Jugoslaviji = in Poljski, rastoči upor v zatirani Evropi, polom v Nemčiji - to je mednarodna slika sedanjih dni.

Omajale se je Turčija in prikinila zveze z nemško vlado. Kakšen je pomen tega sklepa? Turčija je podpisala zavezniške pogodbe z Anglijo in Francijo že, ko se je začela vojna, namreč 19. oktobra 1939 v Ankari. Ta pogodba ni ovirala turške vlade, da ne bi sklenila dne 18. julija = 1941 turško-nemške pogodbe o prijateljstvu. Po sodbi angleškega lista "Daily Telegraph and Morning Post" je Turčija ves čas Nemčiji nudila veliko pomoč v njenih vojnih naporih. Pošiljala je dragoceno kovino, zlasti = kromovo rudo, velike množine bombaža, volne, usnja, skratka, 90% turškega izvoza. Ni se v svoji podpori omejila samo na gospodarsko stran. V času ko je bila Rusija v najtežjem položaju, so v Ankari odkrito govorili, da Turčija varuje nemško jugovzhodno krilo, in dopustili nemškim bojnim ladjam plovbo po Egejskem morju. TAKO JE TURČIJA POD KRINKO NEVTRALNOSTI DEJANSKO POMAGALA HITLERJEVI NEMČIJI. Precejevala je izgleda z zmago Nemčije v tej osvobodilni vojni. Popolnoma jasno je, da je sedanji sklep turški vladi diktirala skrb za politični izhod iz sedanje vojne. Ta nova turška politika bo povzročila nemški vladi nove skrbi in nova ogorčenja. V tem leži pozitiven pomen sklepa turške vlade za zavezniške dežele. Hkrati pa tega sklepa ne smemo precenjevati. Prišel je v trenutku, ko je popolnoma jasna nepremagljivost zavezniške koalicije h kateri ni Turčija prav nič prispevala. Angleška revija: "New Statesman and Nation" piše: Turčija je čakala pet let in gledala, kam bo padla vojna sreča, in sedaj je turška vlada ugotovila, da sme končno in brez rizika staviti karto na zmago zaveznikov. Ne pozabimo pa, da ostaja Turčija še nadalje v zvezi z nemškimi sateliti, zlasti z Madžarsko in Romunijo, ki sta v vojni proti zaveznikom na strani Nemčije.

Kriza se pogloblja v sosedni Turčije, v B u l g a r i j i. Bolgarski = zastopniki so že v Ankari, da potipajo zaveznike, kaj mislijo o morebitni prekinitvi odnosov Bolgarije z Nemčijo. Nemci unikajo čete iz Bolgarije, Bolgarska vlada mileje ravna s partizani in rodoljubi, razpustila je ravnanje za propagando ki je po nemških direktivah napadala zavezniški tisk. Baje je bolgarska vlada že obvestila Nemčijo, da v primeru vojne s Turčijo ne bo dovolila prehoda nemških čet preko svojega ozemlja. Kakor poroča "Daily Telegraph", narašča v Bolgariji zahteva po sklenitvi mira.

Sovjetski odpravnik poslov se je vrnil v Sofijo ter se prepričal da so Nemci popolnoma izpraznili Varso in Burgas. BULGARIJA PA BO RESNIČNO POKAZALA SVOJO VOLJO PO IZBOLJŠANJU ODNOSOV Z ZAVEZNIKI šele, ko bo umaknila svoje čete iz Jugoslavije in Grčije ter izpraznila ozemlje, ki ga je zasedla.

Po vesteh iz Carigrada so v Romuniji določeni politični krogi podvzeli vse korake, da bi se osnovala nova romunska vlada ki bi sklenila mir z zavezniki. Maršal Antonescu ki je izvedel za to mirovno gibanje, do sedaj še ni interveniral, pač pa je že preje ponudil kralju Mihaelu svojo ostavko.

V Madžarski je nastala težka politična kriza. Štirje meseci okupacije so Madžarom popolnoma jasno pokazali, kam je privedel Madžarsko profašistični režim. Minister za notranje zadeve in minister za trgovino sta podala ostavko, ki jo je regent Horthy sprejel.

Slovaška slavnata vlada je proglasila v Slovaški obsedno stanje in preti s smrtno kaznijo vsakomur, ki bi se udeleževal sabotaž, ali bi širil sovražno prepogandanje.

Tannerheim, novi predsednik Finske, je sporočil, da je stara vlada razrešena. Minister zunanjih zadev je postal Karol Enkel, ki je meseca marca t.l. spremljal Paasilivijske, v Moskvo za mirovna pogajanja. Finska vlada je sestavljena tako, da bi mogla olajšati Finski izstop iz vojne. Finski pronacisti Ritty, Linkomies in Tanner so se umaknili iz javnega življenja.

Novi finski zunanji minister je dal izjavo zastopniku "United Press-a" Mi Finca moramo vedno računati z močno Rusijo. Moramo se izogibati spopadov in voditi svojo zunanjo politiko tako, da ne bo proti Rusiji. Najne dežele, kakor je Finska, se morejo izogibati vsake avanture in se držati splošne politike mira.

Po vsej Evropi sateliti Hitlerju javno odpovedujejo pokorščino, le nje govori jugoslovanski hlapci Rupnik, Pavelič in Nedič mu ostajajo zvesti, čeprav jim vojaki dezertirajo v trumah na stran Narodno Osvobodilne Vojske. Prav tako! Delili bodo njegovo usodo.

Na osvobojenem ozemlju svoje domovine Nacionalni Komitet Osvoboditve Poljske vzpostavlja oblast. Kakor poroča moskovski radio, je te dni maršal Stalin sprejel nekatere člane tega Komiteta in poveljnika poljske vojske. Razgovori so se vršili o vzajemnih odnosih med Poljskim Komitetom in poveljstvom Rdeče Armade na osvobojenem ozemlju Poljske.

Tretjega avgusta je Stalin sprejel predsednika emigrantske poljske vlade Nikolajčika. Razgovori so se vršili o sovjetsko-poljskih odnosih. Stalin je izrazil željo, da reši vprašanje o položaju v Poljski, poljski narod sam ter da ga Nikolajčik pretresa s poljskim Komitetom. Ta je z Nikolajčikom imel razgovore od 6. do 7. avgusta. Do sedaj ni prišlo do pozitivnih rezultatov, kjer noče predsednik poljske emigrantske vlade priznati demokratične ustave iz 1921 in se noče odreči reakcijski ustavi iz 1935.

O teh ustavah pravi londonski radio z dne 10. avgusta sledeče: "V Poljski dejansko nastopata dve skupini, od katerih moramo eno označiti kot tako zvano polkovniško skupino, ki je bila svoj čas zbrana okrog maršala Pilsudskega, druga skupina pa predstavlja današnje poljske osvobodilne borce. Medtem, ko drugi zahtevajo uvedbo poljske ustave iz leta 1921, zahtevajo prvi ustavo iz leta 1935. Ustava iz leta 1935. je dejansko plod skupine, ki je igrala glavno vlogo v takratni Poljski na čelu z maršalom Pilsudskim. Ti ljudje so imeli narodne množice samo za nekako gnoto, ale

ment, ki ni zmožen ničesar in ga je nujno treba voditi, kjer ne pozna političnih oblik-lastnine višjih krogov. Od tu iz Londona je težko reči, kaj se dogaja v Poljski, nekaj pa je gotovo, da bo nastala nova Poljska, ki je bila več vodila skupina polkovnikov, marveč poljski kmetje in delavci. Računajo pa je treba iskati še novih momentov pri ustvarjanju nove Poljske. Sedaj ni vprašanje samo v tem, da bi bila Poljska država bolj demokratska kakor je bila pred vojno, marveč v tem, da Poljsku iz dna spremeni = preide stališče do Rusije, da to stališče utrdi medsebojno sodelovanje med "Z. in Poljsko".

PREDSTAVNIKI ZDRUŽENIH NARODOV PRIPRAVLJAJO ORGANIZACIJO MIRU. Agencija Press javlja, da bodo v Washingtonu v začetku avgusta neslužbeni razgovori med Predstavniki SZ, ZDA in Vel. Britanije o temeljnih vprašanjih določiti ne mednarodne organizacije za ohranitev miru in varnosti.

Nemčija drži Hitler v šahu samo še s skrajnim nasiljem. V pomembnih predelih Nemčije je z bližanjem Rdeče Armade nastala panika. = Boji med nacisti in generali divja dalje. Oficirji so postali Hitlerjeva peta kolona in podprli še močnejšo peto kolono 15 milijonov inozemskih delavcev. Prvi nemški poslanik v Vatikanu von Weiszacker je odstopil in izjavil, da neče dalje služiti nacističnemu režimu. Mnogi Nemci v Turčiji so se rajši dali internirati, kot da bi se vrnili v domovino. Goebbels s petotirinalno mobilizacijo pošilja na fronto industrijske delavce, kmete / tako uničuje kmečko produkcijo Nemčije/ in celo železničarje. Hitler in Himmler sta izdala ukaz za preiskavo nemških višjih oficirjev. Na smrt je bilo obsojenih 3 nemških višjih častnikov, med njimi feldmaršal von Witzleben. Usmrtitev se je izvršila dve uri po razglasitvi sodbe. Prvič v nemški zgodovini se je zgodilo, da je bil obešen nemški feldmaršal kar je povzročilo še večji prepad med nacisti in nemško vojsko.

Londonski radio poroča, da obsojajo hitlerjevci na smrt tudi žene in otroke usmrčenih oficirjev.

Totalna mobilizacija hitlerjevcev se nanaša tudi na zavezniške in okupirane dežele. To pomeni da bodo hitlerjevci v sedanjem svojem položaju = zrušili na glave zaslužjenih narodov še nove nezaslišane sločine. Ropali bodo vse, kar jim utegne karkoli koristiti. Prizadevali si bodo izvoziti v Nemčijo iz zaslužjenih dežel nove stotisoče sužnjev, da izpolnijo pomanjkanje delovnih sil v industriji in poljedelstvu. Hitlerjevski razbojniki bodo ropali surovine in živežne potrebščine ter s tem obsojali milijone = ljudi na smrt od gladu.

Zato moramo odgovoriti tudi mi s popolno mobilizacijo in ne smemo dovoliti, da bi na smrt obsojeni razbojniki v Jugoslaviji s pomočjo Rupnikovcev, Nedičevcev in paveličevcev podaljšali svoje zločinsko življenje = na račun imetje trpečih jugoslovanskih narodov.

Uničiti hitlerjevsko Nemčijo je v interesu vsega svobodoljubnega in na prednega človeštva, ki si želi svobode in boljše bodočnosti. Uničiti hitlerjevsko Nemčijo pomeni rešiti svet pred novim krvoprelitjem, pomeni osvoboditi milijone sužnjev izpod težkega hitlerjevskega jarma.

Izginila bo fašistična Nemčija in z njo iztrebljanje nedolžnih ljudi, žena, otrok in starcev. Namesto smrti bo prišlo novo življenje, ki polje v boljšo srečnejšo bodočnost. Za čim hitrejšo uresničenje teg velikih idej lov grede Rdeča Armada, Velika Britanija, Združene države Amerike naša Narodno Osvobodilna Vojska in vsi svobodoljubni narodi sveta v zadnji boji za osvobojenje človeštva.

M.V.

SVOBODNA MAKEDONIJA

V bratski demokratični skupnosti južnoslavanskih narodov
Narodi Jugoslavije priznavajo in se bore za enakopravnost
makedonskega naroda.

Sklep II. zasedanja AVNOJ-a, s katerim je makedonski narod prišel do svoje nacionalne pravice, do pravice samoodločbe in enakopravnosti z drugimi narodi Jugoslavije, sklep, ki mu odpira perspektivo narodnega osvobojenja in samostojnega narodnega razvoja, prvi državni in mednarodni akt, ki je Makedoncem priznal narodno individualnost in pravico do samoodločbe, ta sklep ima zaradi vsega navedenega za makedonski narod pomen, ki ga danes gotovo ni mogoče oceniti v vsej njegovi velikosti. Pomen tega akta = ni prav nič manjši tudi za vse druge narode Jugoslavije in Balkana. Ta sklep pomeni rojstvo Makedonije in makedonskega naroda kot samostojne narodne in državne enote, vstop Makedoncev v družino južnoslavanskih in evropskih narodov. Utemeljitev sodobne zgodovine makedonskega naroda pomeni ucičenje, izkoreninjenje vseh poskusov in teženj vsakršnega imperjalističnega šovinizma, da bi vladal nad makedonskim narodom in mu odrekal pravico do narodnega razvoja in obstoja; to dejanje pomeni od mrtvih vstalo = pravico makedonskega naroda, da sam vodi svojo usodo.

Te svoje pravice makedonski narod ni dobil niti v dar niti kot rezultat kakšnih kombinacij fašistične politične igre z malimi narodi. Makedonski narod je na svojih plečih krvavo izkusil različna "osvobojenja", ki se mu jih izmenoma prinašali imperjalisti sosednih balkanskih držav, tako tudi zadnje osvobojenje, ki mu ga je prinesla Bolgarija kot dekla = nemškega fašizma. Makedonski narod vzela orožje v roke, zoblikoval svoje = narode partizanske odrede, bataljone, brigade, ustvaril svojo Narodno Osvobodilno Vojsko in svoj Glavni Štab in se pod vodstvom maršala Tita dejavno udeležil osvobodilne vojne skupno z drugimi narodi Jugoslavije, Albanije in Grčije. Z žrtvami in krvjo svojih najboljših sinov čisti svojo prelepo zemljo bolgarskega in nemškega okupatorja, kakor tudi svojih domačih izdajalcev, ki se bodisi v službi bolgarsko-nemškega okupatorja ali v službi velesrbske hegemonistične klike. Tako je makedonski narod s svojo lastno borbo postavil temelje svojí narodni samostojnosti in tako je, vključen v demokratično, protifašistično osvobodilno borbo ostalih narodov Jugoslavije, Albanije in Grčije, pridobil svoje enakopravno mesto v južnoslavanski federativni državni skupnosti. Sklep II. zasedanja AVNOJ-a, o federativni izgradnji Jugoslavije je strahovito prizadel ne same šoviniste v Zagrebu, Beogradu in Kairu, ampak tudi fašistično kliko v Sofiji. Zato so se tudi bolgarski oblastniki po drugem zasedanju AVNOJ-a, potem ko so minila tri leta nasilne vladavine in neomejenega izmозgavanja makedonskega naroda, prav tako prestrašili tako samostojne poti, kateri je krenil makedonski narod v skupnosti z drugimi narodi Jugoslavije. Zato so se ti = bolgarski oblastniki šele po sklepu v Jajcu spomnili in poslali profesorja Turova kot komisarja v Makedonijo, da na zborovanjih obljubi Makedoncem volitve, pri katerih bodo mogli voliti svoje poslance za bolgarsko nenaravno sobranje v Sofiji. Pri tem jim je razlagal, da je Makedonija dol stare velike Bolgarije. Toda prepozno. Makedonski narod si je že odločil pot in s te poti ga ne bodo pramskali nobeni triki, pa naj pridejo iz katerega koli gnezda balkanske reakcije. Makedonija in njen narod sta si postala svestna sebe, svojih pravic in svoje moči, svestna vrednosti bratske =

skupnosti z ostalimi narodi Jugoslavije, ki se jim vedno bolj pridružujejo, belgarski narod in drugi narodi Balkana.

Samo narodna vstaja, ki jo je vodilo narodno osvobodilno gibanje, vstaja takega tipa, kakršen je vstvarjen v Jugoslaviji, samo taka narodna vstaja je mogla tako preprosto in enostavno vzeti iz dnevnega reda "makedonsko vprašanje". Samo taka narodna vstaja je mogla vstvariti tisto bratsko borbene skupnost enakopravnih narodov, ki je danes utelešena v Narodno Osvobodilni Vojski jugoslovanskih narodov, v njihovem skupnem parlamentu AVNOJ-a in v njihovi skupni narodni vladi Nacionalnem Komitetu Osvoboditve Jugoslavije. Končno je tudi makedonski narod prišel do svoje pravice, da živi in se svobodno razvija kot enakopraven narod z ostalimi. In kakor je do te pravice prišel s svojo lastno borbo v skupnosti z ostalimi bratskimi narodi, ki so ga v borbi podprli in ga podpirajo, tako je tudi skupen sklep vseh narodov Jugoslavije, da priznavajo Makedonijo kot enako pravno članico federacije, še bolj podžgal junaško borbo, ki jo danes bijejo sinovi Makedonije za osvoboditev svoje domovine. Ta osvoboditev makedanskega naroda je življenska korist tudi vseh drugih narodov Jugoslavije in življenska korist vsega Balkana.

/Iz 6. števil "Nove Jugoslavije"/
Moša Pijade,
podpredsednik AVNOJ-a,
/Dalje prihodnjič/

JUNAKI

Na Primorskem je konec prejšnjega meseca padel komandant XXX. divizije major IVAN TURŠIČ-ISTOK. Rojen je bil leta 1923, kot kmečki sin na Rakeku. Učeval je med vrstniki že pred vojno ugled. Bil je krščanski socialist in načelnik Fantovskega Odseka na Rakeku. Takoj po polsnu Jugoslavije se je pridružil narodno osvobodilnemu gibanju in se je kot politični delavec udeleževal v Okraju Kakek, marca 1942 pa se je pridružil "Rak. vska četni za Račno goro nad Laško delino. Iz te čete so izšli sami odlični borci, iz med katerih jih je padlo doslej 26, Istok je 27. jeseni 1942 odšel na Primorsko, kjer si je s svojim junaštvom in organizacijsko sposobnostjo kmalu pridobil priznanje in zaupanje. Bil bataljonski komisar na mestnik komisarje, odreda, komisar Južno Primorskega odreda, na to komisarbrigada "Simona Gregorčiča" ter je bil ranjen na Raunah nad Knežo. Ko je odpravil in se odšle brigade preko stare meje, je postal komandant Južno-Primorskega odreda. V času goriške fronte po italijanski kapitulaciji je bil komandant Kosovelove brigade, nato marca 1944 načelnik štaba XXXI. divizije, od maja pa komandant XXX. divizije, ki ji je poveljeval do smrti. Bil je prevsem vojak. Kot komandant je bil silno strog v borbi in pri težkih premikih. Kljub temu je bil silno priljubljen, saj je moštvo čutilo da ima v njem najboljšega tovariša. Kot borec ni poznal strahu. Bil je junak in po Primorskem krožijo mnoge zgodbe o njegovih junaštvih. Znašel se je v vsakem položaju in je bil nagel v odločitvah.

Vodnik KRALJ JOŽE, delavec, doma iz Dolže pri Novem mestu, je dne 18. 5. 1944 ob udoru nemške kolone, ki je hotela na pomoč oblegani posadki v Mirni Peči, na svojo pobudo hitel na cesto in jo v naglici miniral. To je bila okrog 10 ure dopoldne, ko je sovražnik ^{popolnoma} obvladal cesto in je vsak hip patroliral po njej z motornimi vozili. Ne meneč se za vse to se je previdno priplazil, izvršil svoj sklep in se nato umaknil v bližnji gozd. Prvo sovražno vozilo, ki je na to prišlo po cesti, je bil 9 tonski tank št. 2.,

ki ga je popolnoma razneslo. To je bil zopet eden izmed mnogih, ki ga je pogumni tovariš izločil iz stroja sovražnikove vojske. Kralj Jože je dvajset let star in je vstopil v NOV po italijanski kapitulaciji. Za svojo junaško dejanje je predlagan v odločitev z redom hrabrosti.

Iz Jugoslavije

Tretje zasedanje ZAVNOBIC-a /Protifašističnega Sveta Narodnega Osvojenja Boke in Črne gore/ se je vršilo 13. julija prav na tretjo obletnico črnogorske vstaje, o kateri smo v S. por. že pisali. Zborovanje je ugotovilo najvažnejše uspehe črnogorskega narodnega predstavništva od njegove ustanovitve v novembru 1942 do danes, delo tako za izgraditev in utrditev oblasti kot za popolno mobilizacijo v NOV. Tretje zasedanje je sprejelo sklepe o spremembi ZAVNOBIC-a v Črnogorsko protifašistično skupščino narodnega osvobojenja, ki postane najvišji zakonodajni in izvršni organ ljudstva Črne gore. S tem so postavljeni temelji za federalno Črno goro v federativni Jugoslaviji. Skupščina je izbrala Predsedstvo s predsednikom = univ. prof. dr. Nikom Milanovičem na čelu, sprejela deklaracijo o pravicah in dolžnostih državljanov Črne gore ter sklenila ustanovitev sodišč, zakonodajnega odbora in verske komisije.

Za Nemčijo. Po odredbi posebne centrale za vino, sadje in žganje v Srbiji mora vsak srbski vinogradnik oddati centrali 50% vsega pridelka za potrebe nemške vojske v Srbiji ali izvoz v Nemčijo. Okupatorji so odpeljali 1942-1943 iz Srbije živine, hrane in ostalega blaga v vrednosti okoli 11 milijard predvojnih dinarjev, kar pomeni, da so Nemci iz Srbije samo v dveh letih izvozili več, kot je znašal celoten izvoz iz Jugoslavije v letih 1930-31 in 32. Pri tem ni uračunano, kaj so nemške čete uničile ali izropale samo na svojih pohodih skozi Srbijo. Srbski narod se zaveda, da je proti okupatorju mogoča samo borba, zato v zadnjih mesecih čez noč rastejo nove srbske brigade in divizije za boj proti nacističnemu roparju = in domačim njegovim pomočnikom.

Priznanje. Na predlog vrhovnega poveljnika NOV in POJ maršala Tita je Predsedstvo AVNOJ-a odlikovalo Tomšičevo in Gubčevo brigado z redom = "narodnega osvobojenja" v znak hrabrosti in priznanja junaških dejanj.

Zavezniki za naše ranjence. RSJ. poroča, da so zavezniška letala odpeljala v zavezniške bolnice v Italiji 6.000 ranjenih jugoslovanskih partizanov. Na slovensko osvobojeno ozemlje je prišel vršiti zdravniško službo kot kirurg major Lindsey Rogers, po rodu Novozelanec.

Še vedno ropanje in razbojništvo. Nacistična zver, ki se zaveda svojega bližnjega konca, še vedno divja po naših pokrajinah. Tako so nemški okupatorji in njihovi pomočniki letos samo v 20 občinah hrvatske Banije požgali nad 40.000 zgradb, odvedli 63.000 različne živine in pobili nad 4.000 ljudi in jih 3.900 odvedli. "Prej bo vran postal labod, kakor Nemeč človek", je te dni zapisal ruski pisatelj Ilije Eremburg. A ta človeška zver bo kmalu pobita v svojem lastnem brlogu.

Iz Vatikana. Uradni politični list Vatikana Osservatore Romano piše /po londonskem radiu 5. avg./, da bi bilo prav končati vojno, ker je vsakodnevno prelivanje krvi. Vsa Evropa se dviga. Daleč pred vsemi narodi je bila v tem boju za osvoboditev Jugoslavije. NOV pod vodstvom maršala Tita se je dvignila proti sovražniku že tedaj, ko je bila zmaga še daleč in ko je bilo jasno, da bo treba preprediti še velike težave. Gotovo

je, da je bila NOV Jugoslavije vzor ostalim podjarmljenim evropskim narodom in da bodo borci maršala Tita vpisani v zgodovini kot prvoborniki odporne Evrope proti nemškemu nasilju. Ti stavki se vse drugače slišijo = kakor besede najvišjega cerkvenega predstavnika v ljubljanski pokrajini in se vse drugače berejo kot sramotilni in podle lažnjivi spisi švabobranskega časopisja. To časopisje je velikokrat skrivale svoje politične račune za citate iz tega vatikanskega glasila - ali ne bi hotele sedaj po natisniti gornjih stavkov!?

Vsepovsod se govori o junaštvu Titove vojske, piše sovjetski učenjak = Iljičičin. Vse sovjetsko ljudstvo z navdušenjem spremlja junaški boj narodov Jugoslavije. Na moskovskih ulicah vidiš lepake s sliko maršala Tita. Otroci se igrajo vojske, toda nihče noče biti Pavelič ali Mihailovič, ampak vsak le Tito ali vsaj njegov častnik. Po vseh znanstvenih ustanovah, šolah in univerzah je živo zanimanje za boj jugoslovanskih narodov, za njih politično in kulturno preteklost.

Od Trsta do Tracije. Anglo-Ameriško in sovjetsko vojaško odposlanstvo je prišlo k grškimi partizanom. Tako se povezuje veriga partizanskega osvobodilnega gibanja od Trsta do Tracije.

O JAVNEM TOŽILSTVU

Kdaj se lahko obrnemo nanj? Ali se sploh lahko obračamo nanj, ali je nasprotno bolje, da se mu na noč izogibljemo, kajti nekam nevarno zveni njegov naziv, o njegovem delu pa bi kvečjemu vedeli kaj povedati tisti, za katere je tožilstvo pred sodiščem zahtevalo, da se obsodijo?

"Slovenski poročevalec", a tudi drugi naši listi so že nekajkrat pisali o povsem novem položaju javnega tožilca v okviru ljudske oblasti, o postvno različnih njegovih nalogah, če jih primerjamo z nalogami in položaji državnega tožilca v predaprilski Jugoslaviji. In vendar se vzbujajo gornja vprašanja prečesto tudi v glavah ljudi, ki bi jim v takih zadevah prisojali poučenost. Zatorej ne bo odveč, če se malo поблиže ozremo na delo javnega tožilca izven sodne dvorane v tistih stvareh, ki so toliko značilne za njegovo novo razmerje do drugih oblastev in do ljudi.

Nešteti in najraznovrstnejši so primeri, v katerih prihajajo oblastvašani za dnem v stik s civilnim prebivalstvom; prav take, najrazličnejše utegnemo biti nepravilnosti, ki jih javni organi nehote pri tem zagrešijo. Ko risti posameznika pa mora biti z njihovim nepravilnim postopanjem prav občutno prizadeta. Naj gre za protizakonito imovinsko ali delovno obremenitev ali za nezakonito odpoved stanovanja, za zaplembo brez sodbe, /kar se več ne dogaja/, ali na nepravilnosti pri njenem izvajanju, naj gre tudi le za očitno kršitev načel pravičnosti in primernosti pri razdelitvi bremen /pa če tudi ravnanje oblastvenih organov/ naravnost ne nasprotuje zakonu temu predpisu/, ali, končno za vmešavanje nepristojnih organov v tuj delokrog ali za druge nepravilnosti - javni tožilec bo kot čuvar zakonitosti v novi državi zaščitil v vsakem takem primeru tudi posameznika.

Napačno je mnenje, ki vidi že v sami ljudskosti nove oblasti jamstvo, da se zlorabe ne bodo sploh več dogajale. Vzgoja k zavesti in požrtvovalnosti je kaj dolgotrajna zadeva. Našo oblastveno zgradbo skoz in skoz = preveva demokratičnost, ki se ne kaže le v odvisnosti vseh javnih organov od ljudskih zastopstev, ampak med drugim tudi v tem, da tudi osrednje ustanove /vlada, različne komisije itd./ izvršujejo svoje naloge preko ljudskih organov oblasti. Prav taka zgradba pa zahteva dvojje: politično vzgojo

širokih množic in kontrolo oblastvenega aparata. Najvažnejši organ kontrole pa je javno tožilstvo.

Da bo javni tožilec v vseh primerih pritožb postopal nepristransko, jamči še njegov neodvisni položaj v državni organizaciji. Podrejen je Glavnemu javnemu tožilcu, ta pa neposredno Predsedstvu SNOS; pozneje bo drugemu nadrejen le Vrhovni tožilec pri Predsedstvu AVNOJ-a. Če bi hoteli primerjati položaj našega javnega tožilstva s položajem državnega tožilstva v predaprilski Jugoslaviji, bi opazili torej poleg bistveno razširjenega delokroga še nadaljnjo veliko razliko: medtem ko mu je danes nadrejen le najvišji zakonodajni in izvršni organ, je bil prej odvisen od ministra, t. j. od vsakokratnega režima.

Institucija javnega tožilstva je v naznačenem smislu popolnoma nova, kakor je nova vsa naša ljudska oblast. Organi ljudske oblasti, narodno osvobodilni odbori in javno tožilstvo so med sabo tesno povezani v delu, elasti pa zavisi ugotovitev prvih od uspešnega delovanja javnega tožilstva. Kontrola, ki jo vrši nad njihovimi sklepi - narodno osvobodilni odbori so jih dolžni pošiljati v prepisu javnemu tožilstvu na vpogledbo bodisi neposredno bodisi posredno preprečevale nepravilnosti ter dvigala njihovo usposobljenost; s tem bo seveda povečana tudi njihova veljava med ljudstvom.

Čeprav mora javnemu tožilcu pri njegovem delu lebdeti stalno pred očmi obča državna korist, vidimo, da prav tako ščiti koristi posameznika. Po sebi pa še pomeni ustanova javnega tožilstva nujno dopolnilo organom ljudske oblasti v njihovo lastno korist. Sačovi naše borbe obstoje ali padejo z našo ljudsko oblastjo. To oblast bomo izpopolnjevali in utrjevali v zavesti, da more le ona zagotoviti in ohraniti vse to, kar smo s tolikimi napori dosegli ob sedanji zgodovinski prelomnici. Pri tem delu je tudi javnemu tožilstvu odkazan delež.

Dr. Stanko Peterin,
javni tožilec za Belo Krajino.

Svobodna tribuna

V tej rubriki bomo pričbčevali pisma naših čitateljev, ki kritizirajo slabo delo naše uprave ali aktivistov OF. Naš list je odprt samo tisti kritiki, katere smoter je odpraviti sleherno nepravilnost iz našega javnega življenja. Vsi tisti pa, ki bi pisanje v naše liste hoteli izrabiti za prikrito razdiralne namene, pa naj sami vržejo pisma v koš, da nam prihranijo delo.

Iz Krasince v Beli Krajini

Dne 27.7.1944. je naš Krajevni Narodno Osvobodilni Odbor poslal nadzorni komisiji pri IOOF pritožbo, ki jo tu navajam v skrajšani obliki:

Krasinec šteje 50 posestnikov z 20 voznimi konji. Vsak konj je edina vprežna živina. V pritožbi pravi KNOO, da se vsakemu pozivu narodne oblasti v polni meri odzove, le v pritožnem primeru je zamogel le deloma ugoditi pozivu, da odpošlje tri pare vprežnih konj za prevoz oglja. Ker se temu pozivu ni v celoti odzval, sta prišla naslednji dan operativni oficir - Belokranjskega okrožja in tov. Sedlar, član Gospodarske komisije za okraj Črnomelj, ter nastopila tako surovo, da se je zgražala vsa vas. Povrhu sta odvedla tri pare konj s tremi vozovi, ki naj bi bili, po izjavi omejenega oficirja, za kazen tri do štiri tedne prisilno mobilizirani.

Franz Svetek, član SNOS-a in član Nadzorne komisije, je zaslišal oba = funkcionarja. Tako pri sodelavcih, kakor pri političnih funkcionarjih sta oba na najboljšem glasu. Predana sta oba osvobodilni borbi, trezna solidna in ko -- retna v službenih odnosih.

Zaslišani tov. Sedlar Jože, referent za promet pri Okrajnem NOO v Črnomlju, je 3. avgusta na zaslišanju izjavil: KNOO Krasinec bi moral približno vsakih osem dni poslati tri do štiri pare konj od 10 razpoložljivih. Tem pozivom se ponovno ni odzval. Tako n. pr. se pred kakimi šest tedni kar = na tri pozive zaporedno ni odzval. V pritožbi navedena trditev, da je bilo treba prevažati oglje, ni točno. Šlo je za nujen prevoz sena, potrebnega za okoli 300 konj v sestavi treh brigad, ki so takrat en dan in dve noči taborile v Črnomlju. Nujno je bilo prevažati seno za brigade iz okolice Črnomlja, da smo obvarovali posestnike iz najbližje okolice pred prevelikimi dajatvami vojski. Seno je bilo last Okrajne gospodarske komisije. Prav tako je bilo z drvni. Zaslišani tov. Sedlar je nadalje izjavil, da ni govora o njegovem surovem nastopu v Krasincu, resnica je le, da je predsedniku in trem navzočim odbornikom prikazal nesbežnost naloge. Na pripombo v pritožbi, da se Krasinec vedno odziva pozivom oblasti za dajatev konj je tov. Sedlar pripomnil, da se n. pr. zadnjič, 5. junija, ko so invazijske čete = silile preko Vinice v Belo Krajino, ni odzval, temveč ravno nasprotno: Ta krat je Okrajna gospodarska komisija na poziv vojnega področja mobilizirala po posebnih kurirjih vse konje svojega okoliša za umik materijala. Odzvali so se vsi kraji, le iz Krasinca in Gribelj ni bilo niti enega konja. Zato so pa morali drugi konji, iz krajev, ki so se pozivu disciplinirano odzvali, ostati dalj časa v službi.

Član Nadzorne komisije je prosil pojasnila tov. Vukšiniča Draga, prometnega oficirja komande belokranjskega vojnega področja, ki je 4. avgusta izjavil: Vloga KNOO Krasinec je povsem izkrivljena in pretirana. Zlasti ne točna je trditev, da so bili kaznovani, ker so zamogli le delno izvršiti = dani jim nalogi. V resnici naloge sploh niso izvršili, tudi delno ne, pa to ne samo v tem slučaju, temveč Krasinca že tri tedne ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi svoje obveznosti izvršil. Izjavil je, da je postopal v začetku povsem vljudno in strpljivo, ko je pa videl obotavljanje pri ne prezanju vozov in zavlačevanje, je bila njegova naloga, energičneje siliti k izvršitvi naloge, vendar povsem dostojno in korektno. V ostalem tov. Vukšinič misli, da odborniki, ki so bili pri tem primeru navzoči, ne jemljejo svoje naloge pravilno. Oni se imajo za zaščitnike prebivalstva svojega = kraja pred Narodno Osvobodilno Vojsko, v resnici pa bi morali biti tolmači njenih potreb, da bi bila čim udarnejša in bi tem lažje branila deželno = in prebivalstvo pred nasiljem okupatorja.

Po tem zaslišanju je Nadzorna komisija zaključila:

Iz zbranega gradiva je razvidno, da je pritožba KNOO Krasinec neutemeljena in pretirana ter da celo poskuša poločaj naslikati drugače, kakor se je v resnici izvršil. Najtežja pa je okoliščina, da KNOO v Krasincu sam = ne uvideva nujne potrebe popolnega, takojšnjega in neobotavljajočega izvrševanja nalog višjih instanc narodne oblasti, ki izvira iz nujnosti reda = in čim uspešnejše obrambe dežele in ljudstva pred okupatorjem. Primer, ki se je zgodil za časa napada okupatorja na Vinico, bi bil v vsaki drugi vojujoči se državi eksemplarično kaznovan, tudi s smrtnimi kaznimi. Olajševalna pa je okolnost, da se KNOO teže prestopka ni zavedal, ker bi se = cer ne pritoževal na Nadzorno komisijo.

Zato je Nadzorna komisija pri IOOF odbila pritožbo KNOO Krasinca kot = nicosnovano in ga pozvala, naj popravi svoje krivice s tem, da bo v bodo =

tekmoval s sosednjimi kraji, ne v tem, kdo bo manj storil, kot je njegova narodna dolžnost, temveč v e č, kakor mu je bilo predpisano od višjih instanc narodne oblasti, zlasti glede podpiranja naše Narodne Osvobodilne Vojske.

Ta primer naj bo živ opomin našim narodno osvobodilnim odborom, ki skušajo ščititi sebične koristi svojega kraja, namesto, da bi storili vse za našo vojsko.

Krasinčan.

MARŠAL TITO SPREJEL PREDSTAVNIKE IZVRŠNEGA ODBORA HSS

RSJ 12. avgusta. Maršal Tito, predsednik Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Jugoslavije, je te dni sprejel tri predstavnike Izvršnega Odbora HSS, med njimi Franja Gažija in Franja Frola. Razgovori so potekali v prisrčnem duhu, in sicer o najvažnejših vprašanjih osvobodilnega boja vseh narodov Jugoslavije in posebne o zbiranju vseh rodoljubnih sil hrvaškega naroda v boju za čimprejšnje osvobojenje Jugoslavije in njene obnovo.

GOSPODARSTVO

SADJE NAŠ SLADKOR

Zopet prihaja jesen s svojimi darovi. To bo že četrta jesen, ki jo bomo doživljali v znamenju težke domovinske vojne. Vendar bo letošnja svetla in vesela. Lahko se zgodi, da se nam bo ravno prelepih jesenskih dneh, ko se bodo gozdovi tako čudovito pobarvali in ko bo vinogradih najbolj = veselo, zasmejalo zmaga in svoboda. To bo najlepša jesenski dar ki smo ga štiri leta s svojo krvjo odkupovali.

Vendar nas še tako lepi pogledi v bližnjo bodočnost ne smejo prevzeti. Vemo, da se bo treba boriti do zadnje minute. Vemo, da bomo do te zadnje = minute navezani na svoje moči in svoja sredstva. Hrano, ki jo potrebuje = naša NOV in naše ljudstvo, ki jo potrebujejo naši ranjenci, bomo dajali kot smo jo dajali doslej.

Med najvažnejša hraniva v teh časih spada sadje. Sadje je rešilo marsikaterega partizana pred smrtjo od glada v veliki italijanski ofenzivi = 1942. Sladke belokranjsko in dolenjsko grozdje je utrjevalo naše brigade v jeseni istega leta. Krhlji so bila najvažnejša hrana naših ranjencev v tistih težkih časih. Po požganih in izropanih vaseh je sadje hranilo naše ljudi. Sadje je bilo kruh, meso in sladkor. Sadje je tudi najbolj = ši zdravnik proti skorbutu in podobnim boleznim, ki se pojavljajo v vojski zaradi enolične hrane in pomanjkanje vitamine.

Iz vseh teh ozirov se je vsako jesen posvečalo največja pažnja shranitvi sadnega pridelka. Naše gospodarske komisije so vedno postavile geslo: Posušite čim več sadja! Gradile so se sušilnice in pripravljala skladišča.

Isto geslo velja tudi letos, letos v toliko bolj, kjer inamo večje možnosti. Pripraviti je treba čim več sušilnic. Kjer ni to mogoče naj se suši po starem običaju na peči in štedilniki. Peleg tega moramo nuditi našim borcem čim več svežega sadja.

Še enkrat: Sadje je kruh, meso in sladkor!

VAŽNO DELO KOMISIJE ZA UPRAVO NARODNE IMOVINE

Delo komisije za upravo narodne imovine je v polnem teku. Njen delo - krog obsega predvsem že osvobojeno ozemlje, vendar pa pripravlja vse po trebno, da tudi v sedaj zasedenih predelih Slovenije takoj po osvoboditvi prevzame vso javno in cpuščeno posest. Zlasti velja to za Štajersko, kjer so najlepša posestva, predvsem vinogradi, last Nemcev. Tudi posestva na Po savju in na Kozjanskem, ki so sedaj v rokah Kočevarjev in Besarabcev, bodo po njihovem izgonu ostala brez lastnika. Ta posestva bodo takoj prevzeli v začasno oskrbo od Komisije in v soglasju s krajevnimi narodno osvobo - dilnimi odbori postavljeni upravniki, ki bodo nemoteno nadaljevali z vsem potrebnim delom.

Na osvobojenem ozemlju je pod upravo Komisije že nad sto tisoč hehtarjev zemlje. Večje gospodarske enote, kot so gozdovi, večje graščine, kočevska zemlja, upravlja Komisija neposredno, manjša posestva pa posredno po u pravnikih, ki so jih predlagali krajevni NOO.

Glavna dela, ki jih morajo opravljati ti upravniki, so spravljanje sena, žita, sadja, proizvodnja drv, stavbenega lesa, oglje, apna, čresla in drugo. V pogonu je že več žag, ki delajo za obnovo požganih vasi, gorijo kope, pri pravljajo se drva za jesen, belijo se smreke za naše usnjarne.

Na ta način Komisija za upravo narodne imovine upravlja nad vse važen delokrog v našem narodnem gospodarstvu v korist celokupnega slovenskega naroda.

IZ DELOVANJA NAŠIH ODSEKOV

IZ ODSEKA ZA GOSPODARSTVO

Ukrenjeno je vse potrebno, da bo prebivalstvo na osvobojenem ozemlju = preskrbljeno s potrebnim kurivom. Pripravljajo se drva v gozdovih, ki so narodna last, poleg tega pa so bila poslana navodila vsem okrožjem, da pre ko krajevnih narodno osvobodilnih odborov organizirajo čim večjo napravo drv pri zasebnikih. Okrožja so dobila tudi kredit za izplačevanje mezd gozdnih delavcev. Pomanjkanje delovne sile in prevoznih sredstev bo reše no z medsebojno pomočjo, ki se je doslej v vseh takih težavah odlično iz kazala. Drva naj se pripravljajo v bližini izvoznih poti, da bo s tem pre voz olajšan. Paziti je treba, da se za izdelavo drv porabi predvsem manj vreden les.

IZ ODSEKA ZA FINANCE

Za učitelje je bila določena nova mesečna preživnina v višini 700 do 1.000 lir, ki se ravna po družinskih razmerah. Meseca julija so se pričele izplačevati po vseh okrožjih izredne podpore najpotrebnejšim. Ta iz plačila so bila med prebivalstvom sprejeta z največjim zadovoljstvom.

IZ ODSEKA ZA PROSVETO

V drugi polovici meseca septembra se bo odprl na osvobojenem ozemlju drugi pedagoški tečaj za nadomestno učiteljstvo. Pogoji za sprejem: absol virana najmanj nižje srednja ali meščanska šola, telesno zdravje, posluh, veselje do učiteljskega poklica. Prošnje z rojstnimi podatki, podatki do sedanjega šolanja in obvezo, da se bo gojenec po dovršenem tečaju posvetil

učiteljskemu poklicu na katerikoli šoli v Sloveniji, je treba poslati po okrožnem šolskem nadzorniku najkasneje do 1. septembra t.l.

IZ ODSEKA ZA SOCIALNO SKRBTVO

Odsek je organiziral Mladinski dom, v katerega je bila sprejeta mladina obojega spola do 15. leta. Predvsem je to mladina, ki je osirotela ali mladina, katere starši živijo v težkih razmerah, da ne morejo skrbeti za vzgojo svojih otrok. Mladinski dom bo imel ljudsko šolo, otroški vrtec in otroške posteljice, pod najboljšim strokovnim vodstvom.

Poslujejo trije domovi za onemogle.

V Črnomlju posluje osrednja posredovalnica za delo in zaposlitev.

IZ ODSEKA ZA IZGRADNJO NARODNE OBLASTI

V Slovenskem Primorju se še nadalje vrše volitve s skoraj 100 % udeležbo. GORIŠKO OKROŽJE: okraj Ozeljan: v 7 vaseh, IDRIJSKO OKROŽJE: okraj Vojsko: v 3 vaseh, okraj Tribuša: v 3 vaseh, okraj Kanomlja: v 2 vaseh, okraj Šebrelje: v 8 vaseh, KANALSKO OKROŽJE: okraj Kal: v 12 vaseh, okraj Grgar-Čepovan: v 8 vaseh.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

V našem listu smo že poročali, da je bil ustanovljen RKS, ki je nepolitična človekoljubna organizacija. Njene naloge so: skrb za ranjence in bolnike, podpora od vojne prizadetim, organiziranje pomoči pri obnovi dežele, zbirke v inozemstvu, predvsem v zavezniških državah, poizvedovanje za pogrešanci, sanitetna in socialna služba, organizacija Podmadka.

Povsod se ustanavljajo krajevne edinice RKS. Zanimanje in odziv prebivalstva je izredno velik. Že danes štejejo posamezne organizacije v Beli Krajini več članov kot jih je imel pred vojno ves srez Črnomelj.

Za popularizacijo zamisli Rdečega križa je vodstvo organiziralo teden RKS od 13.-20. avgusta 1944. Za prireditve so zagotovili sodelovanje: Frontni teater in Podoficirska šola VII. korpusa, Propagandna skupina, No tranjskega odreda, Invalidski pevski zbor, vojaška godba, Oficirska šola, Slovensko Narodno Gledališče, pevski zbor meščanske šole, mladi harmonikarji iz Črnomlja itd. Razen tega sodelujejo vse kulturno propagandne skupine operativnih edinic tam, kjer se v "Tednu RKS" nahajajo.

MIRAN JARC

V globekem gozdu je bila že gosta tema, ko me je drugi dan velike italijanske ofenzive 17. julija 1944. kurir privedel iz Loške doline v majhno taberišče za Racho goro, ki je bilo določeno za partizane, namenjene v notranjost osvobojenega ozemlja. Javil me je kemandirju in že sem sedel v tropi kakih dvajset neznanih ali vsaj nepoznanih tovarišev, med katerimi je v gozdni tišini in temi tekla pritajen razgovor. Prisluhnil sem in skušal po glasu spoznati tega ali onega izmed njih. Nenadoma se mi je zdel mehki bas nekega nevidnega sobesednika nenavadno znan. Čigav bi mogel biti? Ta glas vendar poznam. -Miran Jarc! Nedvomno. Toda ne, kaj bi tu kaj Jarc, ta živčno in telesno tako šibki, bolelni poet? Ni mogoče. Bilo bi

slično samozmuru. - Prisluhnil sem spet pogovoru, ko me sosed nekaj praprša. Odgovorim mu. Tedaj se nekaj korakov od naju dvigne visoka senca in nenadoma vpraša: "Ali si reš ti? Za božjo voljo, kje in kako se v teh časih srečujemo! Pozdravljeni!" Resnično, bil je Miran Jarc.

Prihodnje dni na pohodu proti jugovzhodu na osvobojeno ozemlje sva imela dovolj časa in priložnosti za razgovor. Lahka mu pot ni bila. Zlasti ne med nočnimi maršji, ko ga je često bilo treba voditi za roko. Toda = bil je dobre volje in dobrega duha. Vprašal sem ga, kako bo prestajal napore partizanskega življenja in odgovoril mi je: "Treba je. Kako, se ne vprašuje. Že v Ljubljani sem delal za OF, bil sem aretiran in poslan v internacijo. Partizani so me pri Bistri rešili iz vlaka, kakor več ste drugih izgnancev. Sam ne bi smel čvegati pchoda v partizane, toda ko so me = rešili, sem z veseljem ostal, ker vem, da je naše pravo mesto, zlasti naš pisateljev tukaj. Ta čas na Slovenskem zasluži svojih krcnistov in jih mora dobiti; mi smo zato na svetu."

Ko sva prišla na cilj je bil Jarc dodeljen v propagandni urad Izvršnega Odbora in je prebival z nami. Nepozabni so večeri, ko smo Kocbek, Matej Bor, Jarc in Ježe Breje s drugimi tovariši ob ognju vodili intimne in pri srčne razgovore o vsem mogočem, zlasti o literaturi in umetnosti. Jarc se jih je udeleževal vneto, skoraj bi dejal pobočno, z zamaknjenimi očmi. Bil je popolnoma v svojem elementu. Ne samo zaradi snovi pogovorov, temveč tudi zaradi njihove prisrčnosti in topline, ki ju je ta rahločutni človek = nujno potreboval za živo izmenjavo misli, in pa še zaradi tiste edinstvene romantike, ki jo je tem razgovorom dajalo partizansko življenje: ognjiš v nočnem gozdu, nedaleč od italijanske postojanke in ves čudežni skoraj = nepojmljivi položaj peščice izobčencev in banditov, ki smo tako brezskrbno kljubovali vsemu italijanskemu policijskemu vojaškemu aparatu. Ta romantika je s svoje globlje vsebino posebno prijela nekoliko fantastični Jarčevi naravi.

Toda to življenje ni bilo samo romantično in fantastično. Bilo je polno velike in nevstrašene zavesti, da vršimo zgodovinsko delo, delo slovenske narodne osvoboditve po 1000 letih suženjstva in morda za tisoč prihodnjih let, dolžnost, kakršne še ni vršilo nobeno slovensko pokolenje. Tako velika zavest more biti v vsem svojem obsegu v človeku le redko prisotna, toda resnična dejstva samega je bila pričujoča v vsem našem romantičnem ali fantastičnem življenju in mu je dajala čisto posebe značaj. Plaval je kakor na grebenu mogočnega zgodovinskega toka, zato je bilo polno nekega neizraznega, velikega čustva, morda celo svečanosti in neke neosebne širine.

Nič čudnega, če je vse malenkostne osebno odpadlo med nami. Z Jarcem = sva se poznala že dolgo vrsto let, od njegovih prvih korakov v književni = javnosti. Nastopil je v najnesrečnejšem in najbolj zmedenem literarnem = razdobju po prvi svetovni vojni, v času ekspresionizma. Njegova začetna = lirika in proza sta nosili pečat takratnega okusa, ki sem se mu kot kritik kmalu uprl. Zato so bile moje scene njegovega takratnega dela negativne. Odklanjal sem tako ekspresionistično izumetničeno dikcijo, kakor pretirano osebno, nejasno ter pretenciozno kozmične svetobolje v njegovem delu. In kakor se spominjam, sem priznal samo njegov dramatski odlomek v stikih "Vergerij", ki je kazal vso moč njegovega pravega daru. Te sodbe so naju odtujile drugega drugemu za dolgo let. Kasneje je njegovo delo = postalo stvarnejše, skromnejše in jasnejše; iskal je poti iz tesnega individualizma in jo je tudi našel ali vsaj nakazal. Odtujenost med nama pa je ostala. A naše partizansko življenje je tudi pokazalo svojo posebno =

moč. Treba je bilo enega samega pogovora in pregraje med nama so padle, kakor so izginile med nami vsemi. Zbližali smo se naglo, odkrili drug drugemu svoje misli in predstave ^{in hkrati} in zaupljivostjo, kakršnih v prejšnjem življenju ni poznal nihče izmed nas. Nihče ni več sumničil, nihče ni čuval sebe, vsem je bilo samo za stvar, za višjo obliko in popolnejše spoznanje.

V tem ozračju, ki je bilo njegovi otroško sprejemljivi naravi tako po srcu, je Jarč čudovito oživel. Snoval je neprestano. Predelal je svoj prvi zapis "Čudeža na Bistri", v katerem je opisal svojo in svojih tovarišev rešitev iz vlaka na poti v internacijo, in ga zasnoval kot uvod daljši prozi, s katero je hotel pokazati razvoj takega rešenca, iztrganega iz čisto osebnega življenja, v zavestnega in polnega borca za svobodo. Dokončal je štiri poglavja in se poleg tega ukvarjal s pesmimi in oderskimi skeči, kakor je tudi Bor v tem času napisal svoje najlepše pesmi po prvi zbirki: "Požigalceva suknja", "Na Kamenjaku" in zamislil ter spisal prvo inačico svoje kratke drame "Težka ura" ali s prvotnim imenom "Sinovstrel".

Ti Jarčevi in naši lepi časi so trajali kake tri tedne. Pogovori, delo, petje, snovanje. Toda že so nas jele opozarjati prihajajoče vesti, bližajoče se grnenje topov in letalskih napadov, daljni nočni požari na vseh krajih, da se bliža huda ura. Prišla je. Preživeli smo skupaj še en nočni mars. Italijanski napad iz zasede, umik in zbiranje na skalnatem vrhu, ki smo mu dali ime Musadag po gori iz znanega Werflovega romana. Nastala je potreba razdeliti se v manjše skupine. Jarč in Bor sta bila ločena od nas. V težkem in resno svečanem razpoloženju smo si poslednjič segli v roke z vso zavestjo mož o tem, kaj nas more doleteti. Zmračilo se je in razšli smo se. V vraku sem Jarca videl zadnjič. Nekaj dni kasneje je po dolgem tavanju v ogromnem italijanskem obroču, ki je štel kakih 20.000 mož in v katerem se je vsaka skupina pretikala po svoje. Jarč po poročilu nekega tovariša v nočni temi, v kateri je bil tako nebogljen, padel 17. avgusta v zasedo in bil zadet.

Bil je prva žrtev med vidnimi slovenskimi književniki. Misel, da je in timno in globoko dočutil veličino slovenskega osvobodilnega boja in ji že skušal posvetiti vse svoje lepe sposobnosti, je njegovim prijateljem bila bolečina njegove izgube. Danes, po dveh letih nam je njegov spomin v dolgi vrsti padlih kulturnih delavcev še prav tako ljub in svetel kot prvi dan, le še bližji je našim srcem in lepši je, ker ga povečuje užigajoča se zarja zmage, za katero je ta otroški in tihi sanjač dal svoje kri in življenje.

Josip Vidmar

IZ NAŠEGA TISKA

ZAVEZNIŠKE BOMBE NA NEMČIJO je poljudno pisana brošura o angleških in ameriških letalcih, o bombardiranju Nemčije, o pomenu velenapadov na Hitlerjev rajh in o koncu, ki mora nujno slediti udarcem ki padajo po Hitlerju od vseh strani. Brošura je dobro ljudsko čtivo. Tej brošuri se pridružuje enako dobre pisana brošura SOVJETSKA ZVEZA V BORBI IN DELU, ki po daja slike iz zaledja in s fronte sovjetskih narodov. Obe knjižici sta napisani živahno in s čutom za lepo pripovedovanje. Ponekod motijo jezik zlasti številne tiskovne napake. S tema dvema knjižicama smo poleg stvarnega političnega slovstva dobili tudi poljudno, polpripovedno pisano berilo.

BAGA je deloma strateško stvarno, deloma reportažno podana slika bojev

LXXI. divizije na železniški progi Sv. Lucija-Podbrdo v dolini Bače. Odlikuje jo zgoščena stvarnost. Brošura bo mogla vplivati zlasti na primorske ljudi, čeprav zasluži več. Napisalo jo je več piscev.

LADISLAV KIAUTA: OBTOŽUJEMO! Po opisih dveh naših internirank so v re portajznih odlomkih podane grozote nemškega internacijskega taborišča = Auschwitz v Gor. Sleziji. Brošura je pisana le po pripovedovanju drugih = in ne po lastnem doživetju. Podobni spisi, ki bodo nastali pozneje na po dlagi obširnega sodnega gradiva in številnih doživljajev naših interni = rancev bodo celotnejši, osebnnejši in grozotnejši. A tudi ti odlomki sami so že priča in obtožba nemških strahot, ki so se zlile tudi nad slovenski narod.

NAPAD NA BELO KRAJINO /ciklostil/podaja opis zadnjega vdora nemških = tolp do Metlike. Dobro bi bilo, a bi imela več opisov stvarnih razbojniš = tev in še več dokumentaričnega gradiva, čeprav ga ima že sedaj precej. Kot pred časom brošura Matije Barjanskega o delu okupatorja in OF na Barju = ali Ježeta Zerljena Delo domobrancev za srečno bodočnost Sentjernejčancv je tudi ta brošura vzgled, kako naj posamezni slovenski predeli zapisuje jo svoj delež v osvobodilni borbi in pri ustvarjanju slovenske svobode.

6.000 Primorcev

MANIFESTIRA ZA SVOBODO SVOJE ZEMLJE, ZA TITOVO JUGOSLAVIJO

Primorska ne more zadržati velikega navdušenja nad prihajajočo svobe = do. Kjerkoli se ponudi prilika, se to navdušenje javno pokaže. Na partizan = skih mitingih, na političnih zborovanjih, na javnih prireditvah se zbirajo = ljudje ter do opojnosti dajejo izraza svojemu navdušenju. Kdo bi mogel o = pisati vsa tih, a globoka hrepenenja ljudi, ki so tlela desetletja, da bi = zaživeli svobodno združeni z ostalimi Slovenci v skupni domovini Jugosla = vijii!

Tako je bilo tudi ob priliki manifestacijskega zborovanja, ki se je vr = šilo v Vipavski dolini dne 30. julija. Prav od Tržiča ob Soči, iz Sovodenj = ob izlivu Vipave, iz Gorice, Renč, Mirne, Solkana, iz tržaške obale, od Devina = in Nabrežine, iz Trsta in okolice ter z vsega krasa in prav tam od Nane = sa so prihajali ljudje v spremovah in velikih skupinah na prostor, ki je = bil določen za zborovanje. Kljub vsem oviram in nevarnostim in zasedam, = ki jih postavlja okupator, so se ljudje prebijali po gozdnih poteh in ste = zeh, samo da bi dospeli na to veliko zborovanje, ker so hoteli izpričati = neomajno zvestobo Osvobodilni Fronti. Ne daleč od zbornega mesta je na = krasu še tik pred poldnevom trajala borba, ki je preprečila skupini 1500 = ljudi prehod v Vipavsko dolino, vendar pa so druge skupine, ki so skupno = štejele prav toliko, prodrle preko stranskih poti na zborovanje. In tako se = je udeležilo tega pokrajinskega zborovanja okoli 6000 ljudi. Nosili so = na stotine slovenskih, jugoslovanskih in zavezniških zastav, nošteto napi = sanih tablic, na katerih so se blesteli navdušujoči napisi Naodno Osvebo = dilni Vojski, maršalu Titu, voditeljem Osvobodilne Fronte, zavezniškim vođi = teljem in njihovim armadam ter velikim zavezniškim državam, hkrati pa tu = di napisi, ki so obsojali sovražnika in narodne izdajalce. Dekleta iz posa = moznih vasi so bila v skupinah obločena v oblačila slovenskih narodnih = barv in okrašena z rdečo zvezdo na prsih - v novo slovensko narodno nošo. = Med prihajanjem na zborovanje so množice prepevale slovenske narodne in

partizanske pesmi. Navdušenje je rastlo od trenutka do trenutka.

Ko so predstavniki Osvobodilne Fronte, Narodno Osvobodilne Vojske skupaj z zastopniki anglo-ameriškega in sovjetskega odposlanstva zasedli okrašen govorniški oder, se je preko zborovališča razlil plaz navdušenja, ki se nikakor ni hotel ustaviti. Zborovanje je pozdravil podpredsednik Pokrajinskega Odbora za Slovensko Primorje dr. Joža Vilfan, ki je izjavil: "Temu našemu zborovanju vse Primorske daje posebno obeležje navzočnost = zavezniških odposlanstev. To je zavezniško priznanje naše borbe, to je priznanje malemu slovenskemu narodu za skupno življenje z zavezniki tudi v bodočnosti". Nadalje je govoril o sporazumu kot veliki zmagi narodno osvobodilnega gibanja. "Danes tudi jugoslovanska vlada v Londonu priznava, da je oborožena borba jugoslovanskih narodov edino pravilna, ter poziva vse tiste, ki se še niso odločili, da stopijo v NOV. Sporazum pomeni enotnost vseh sil proti okupatorju pod poveljstvom maršala Tita. Poleg tega pa Čubašičeva vlada priznava tudi vse demokratične pridobitve naše borbe. S tem dobivajo mednarodno priznanje tudi naši narodno osvobodilni odbori in domobranci se ne morejo več izgovarjati na kako tajno zavezništvo z Anglijo. Preostaja jim samo še takojšna opredelitev in vstop v borbo proti okupatorju ali pa z njim pred sodišče. V najusodnejših trenutkih so naši voditelji z maršalom Titom na čelu vodili naš narod od zmage do zmage in danes z mirnim srcem gledamo na združeno Slovenijo v federativni in demokratični Jugoslaviji. Če so nam priznane vse pravice, potem nam je priznana tudi priključitev Primorja k Jugoslaviji."

Po govoru tovariša Vilfana se je dvignil viharen in dolgotrajen plaz vzklikov navdušenja. Za njim je stopil na govorniški oder zastopnik anglo-ameriškega odposlanstva major Woud, ki je izjavil: "Moji tukajšnji posli so v zvezi z NOV. To je pogumna in junaška armada, v veliki mori oborožena z orožjem, ki ga je zaplenila v boju z brezobzirnim sovražnikom, armada, prepojena z brezprimernim duhom junaštva in tovarišтва, prav tako junaško pa je njeno ljudstvo, čigar boj bo zapisan v zgodovini kot eno velikih poglavij ljudskega boja za svobodo in proti zatiranju. Pred nekaj tedni sem z velikim veseljem zvedel, da pride gospod podpolkovnik Ribacenkova na ozemlje IX. korpusa ter smo jaz in ostali člani anglo-ameriškega odposlanstva željno pričakovali njegovega prihoda. Mislim, da je srečanje Rusov in Britancev na boreči se slovenski zemlji zgodovinski dogodek. So delovanje Rusije, Amerike in Anglije v tej vojni je tako veliko, da ga svet v celoti še ne pozna in je samo predhodnik sodelovanja, ki bo sledilo po tej vojni".

Tudi po tem govoru se je ljudstvo z navdušenim vzklikanjem zapadnim zaveznikom zahvalilo zastopniku Rdeče Armade gospodu podpolkovniku Ribacenkovu. V Primorcih se je vzbudila stara ljubezen do velikega ruskega naroda. Gospod podpolkovnik je med drugim dejal: "Sovjetska Zveza z veliko ljubeznijo spremlja vašo borbo proti fašizmu. Tovariši Primorci. Vse žrtve, ki jih prinašate vi, kakor vsi ostali Jugoslovani in vaši zavezniki, vam bodo prinesle svobodo. Dvajset let ste živeli pod fašističnim jarmom, še popreje pa pod nazadnjaško Avstrijo. Sedaj ste si izvojevali svobodo in boste lahko tudi gradili svobodno življenje. Naj živi Primorska! Naj živi svobodna Jugoslavija! Naj živi organizator in junaški voditelj vseh partizanov maršal Tito!"

Vzkliki, pozdravi, vse, kar je z velikansko silo planilo iz 6.000 prsi je pokazalo zastopniku Rdeče Armade, kako tesno so bile navezane ves čas suženjske preteklosti in krvave borbe v sedanosti vse nade in hrepenenja primorskega ljudstva na dejanja junaške Rdeče Armade.

Kot zastopnik SNOS-a je govoril tov. Miha Marinko: "To veličastno zborovanje ob prisotnosti zavezniških odposlancev izraža voljo, da hoče Primorje biti vključeno v Jugoslavijo in neče biti ogoljufano, kakor leta = 1918". Tov. Marinko je opozoril, da moramo še vedno biti čuječi in odločni. Zbrati moramo vse sile za obrambo pred izdajalci, ki bi nam hoteli odrekati pravico, da se Primorci vključijo v Titovo Jugoslavijo. Treba je, da svojemu navdušenju dodamo še dela, organizacije in zaupanja v predstavništvo, ki nas je skozi triletne borbe vodilo preko vseh težav in nas bo vodilo tudi v bodočnosti do našega smotra - svobodne domovine Jugoslavije.

Po tem resnem opozorilu prekaljenega borca, ki so mu zborovalci pritrjevali z aplavzom, so spregovorili še komisar IX. korpusa tov. Janez Uriber, predstavnik EPS tov. Lidija Šentjurčeva, predstavnik krščanskih socialistov tov. Janez Stanovnik, ter zastopniki SPZZ in ZSM.

Po zborovanju je nastopila igralska družina IX. korpusa, ob sončnem zatonu pa so se ljudje pričeli razhajati. Velikanske množice večtisočglavnega ljudstva so se z velikim zadovoljstvom vrnile na svoje domove prav tja do bregov Jadranskega morja in čez bregove sinje Soče.

TEČAJ ZA PROPAGANDISTE

En mesec se vrši tečaj za propagandiste, ki bo trajal nekako tri tedne. Prireja ga Odsek za informacije in propagando, ki je čutil potrebo, da poglobi delo propagandistov na terenu in v vojski in jih opozori na premnoge nove načine in prijeme, ki nam jih nudi razvijajoče se naše politično- in vojaško življenje doma in po svetu. Predavanja so posvečena prav vsem panogam naše propagande od stenčasov in plakatov do dopisništva in ljudskih zborovanj. Tečaj šteje nekaj nad dvajset tečajnikov, nekaj iz vojske, nekaj s terena, tako osvobojenega kot polosvobojenega.

Tečajniki so napisali za vaje nekaj spisov, izmed katerih tu nekatere prinašamo.

Organizacija propagande v našem rajonu. Pred enim mesecem smo pri nas ustanovili propagandni odsek obstoječ iz treh članov, toda zaradi odsotnosti dveh sem ostal sam. Ker prej naša literatura ni prihajala redno v vasi, včasih na osem dni komaj enkrat, sem takoj odšel na delo in postavil v sporazumu s krajevnim NOO določene točke, po katerih so naši kurirji nosili pošto. Od tam pa so jo hodili iskat redno vsak dan po kurirji. Ker so nekatere vasi od teh točk oddaljene 6 km, gre ta pošta skozi dva odboja in tako dospe do vasi. Vkljub razsežnosti našega rajona dobijo vse vasi literaturo, ki prihaja k nam ob petih ali šestih popoldne, že drugi dan popoldne. Takih točk sem postavil pet. Tudi stenčasa prej ni bilo skoro v nobeni vasi, sedaj pa jih je že precej. Ko bo malo odnehalo delo na polju, bo to še bolj oživelo.

Zvonko Mihelčič, Vinica

Zadnja akcija Istrskega odreda. V zasedi na glavni cesti nedaleč od Kopra je bil v zasedi, tov. Vene z eno desetino. Pred njimi je samo nekaj minut stran valovilo morje in jih privabljal k sebi, da se ohladijo od velike vročine. Vse naokrog so bila lepa zelena polja in obširni vinogradi. Mnogi še nikoli niso videli morja, kaj šele, da bi se v njem kopali. Vene je veselo pripovedoval, kako je bil srečen, ko se je pred nekaj dnevi prvokrat približal tej veliki vodi - našemu morju. Ni vedel, kaj bi naredil. Za kopanje ni bilo časa, zato je samo glavo pomočil v morje, da je

vsaj malo občutil ta slovenski Jadran. Zopet drugi je pomočil prst, tretji in nadaljnji so vsak na svoj način dali duška navdušenju, da so prvič prišli do morja.

Nenadoma priteče tov. iz izvidnice in javi, da prihaja avtomobil. Mitraljezec s pomočnikom se pripravi in stopi kar na sredo ceste. Pred njim je bil ovinek. Čim se bo avto prikazal bo užgal po njem. Ostali pa so se porazdelili na vsako stran ceste po nekaj.

Ropot se sliši vedno bliže. Še trenutek in izza ovinka se pripelje na avto ampak avtoblinda. Mitraljezec takoj odskoči v jarek in užge. Votlo = so udarile kroglice in se odbijale od avtovega oklepa. Seveda mu niso pri zadajale nobene škode. Istočasno se blinda ustavila. Že je sovražnik dvignil pokrov na gornji strani hoteč streljati s strojnico. Tedaj pa se oglasijo naše brzostrelke in vojak, ranjen ali prtev, omahne v bližo, ki nato po bliskovito švigne naprej proti Kopru. Še preden so se naši odahnili je po cesti privozil luksuzni avto. Strojnica in brzostrelke so v trenutku užgale po njem. Vozilo je takoj napravilo oster ovinek in se zvrnilo v jarek. V njem so bili trije nemški oficirji, od katerih sta bila dva ta koj mrta, tretji pa težko ranjen in je čez nekaj minut umrl. Pobrli smo jim samokrese in ostalo opremo ter avto zažgali. Nato smo se umaknili, ker smo vedeli, da bo sicer navalila na nas prevelika sila, nas je pa bila samo peščica.

Drugi dan so nam prinesli iz Kopra vesti, da je bil v mestu zaradi našega napada pred mestom cel alarm. Vsi prestrašeni so tekali fašisti in Švabi po mestu ter govorili, da stoji pred Koprom 200 partizanov in da hočejo mesto vsak čas napasti. Tako so naše partizanske sile prestrašile = fašiste tudi v Slovenski Istri, tam, kjer se odpira pred našimi očmi široka plan Jadrana, nad katerim bodo kmalu na naših ladjah zavihrale slovenske zastave s peterokrako zvezdo.

Moravec Jože, Istrski odred.

V TEKMOVANJU K ZMAGI

Prihajajo prvi rezultati prvega dela tekmovanja iz posameznih okrožji. Vsi ti rezultati kažejo, da se tako naši aktivisti kot naše ljudstvo svoje napore pri delu kakršne koli vrste potrojili. Ker se zdelo včeraj ne mogoče se je pokazalo sedaj izpolnjivo. In nič in z golimi rokami ustvarja naše zaledje in se tako uvršča z našimi junaškimi borci v eno samo = fronto z enim namenom: Vse za zmago!

Vas-junak. Poznate Babno polje? Na Notranjskem je, tam, kjer slovenska = zemlja preko Prezida prehaja v močne gozdove Gorskega Kotarja in divjo = dolino Čabranke. Poletí 1942 so fašistične zveri v Babnem polju popolnoma podivjale. Vsi moški so bili pobiti, vas požgana. Danes srečuješ črno obležene vdove in otroke brez očetov. Toda Babno polje ni klonilo. Na pogorišču so zrastle zasilne barake, srca so ojeklenela. Ni sile na svetu, ki bi prenaknila te žene in otroke za ped od dela za osvoboditev. Tudi v tekmovanju je odneslo Babno polje v Notranjskem okrožju prvo mesto kot najboljši aktivna vas pri političnem in gospodarskem delu.

Tudi pionirji. Pionirji okraja Ribnica so izvršili tri drzne sabotažne akcije. Nek pionir je odnesel domobrancu zapirac od puške, da je bila neuporabna. Več pionirjev je demontiralo motorno kolo, da ga domobranci = niso mogli uporabiti. Isto so napravili z avtomobilom, ki so ga v garaži = uničili.

NOV in ljudstvo sta eno. Izključno za našo NOV, je bilo v Beli Krajini ob delanih 40 njiv, v okraju Banja Loka v ribniškem okrožju pa 70 njiv. S tem je bil visoko prekoračen tekmovalni načrt. Prvenstvo v Banjaloškem okraju je odnesla Muha vas z 21 njivami. Tovarišica HROVATIN Milka iz Čepelji v okraju Vinica-Stari trg ob Kolpi je sama obdelala in dala seme za srednje veliko njivo za našo vojsko.

Tudi kultura je naše orožje. Okraj Cerknica na Notranjskem je svoj kulturni načrt popolnoma izpolnil. Organiziral je pevski zbor. Mitingi, ki se vršijo tako rekoč na bojnem polju, so uspeli.

V Beli Krajini je 20 igralskih družin. Kulturna družina v Gradacu je v dobi tekmovanja nastopila 12 krat. Ustanovljenih je 12 pevskih zborov - z dirigenti, ostalih 10 zborov pa se vadijo sami. Ustanovljenih je v tem času 8 knjižnic in 10 čitalnic. Najlepši čitalnici sta v Metliki in v Pribincih.

V Fari, okraj Banja Loka, se je izvršila dograditev dvorane in odra, kjer se je vršila 9. julija tekmovalna kulturna prireditev, na kateri so nastopile tri igralske družine ter dva združena pevska zbora. Ocenjevalna komisija je prisodila prvo mesto igralski skupini Muha vas.

V okraju Loški potok je bilo organiziranih 12 vaških čitalnic, ki jih ljudje zelo radi obiskujejo. Pod vodstvom tovarišice Zdenke Slomkove je ustanovljen dekliški pevski zbor, ki se je proslavil s svojim nastopom 2. julija.

ČEZ KOROŠKO DRAVO

Skupina najboljših fantov gre v noč. S planin se spušča v dolino, odkoder izbirajo steze in pota, ki peljejo k Dravi. Široka Drava je glavna ovirna med spodnjim in severnim delom Koroške. Kadarkoli so Nemci zaslutili da se naši fantje približujejo tej reki, so jo vedno zastražili s patrolami in jo podnevi pregledovali z letali in motornimi čolni. Vzdolž struge so bili vsi čolni pobrani in vsi mostovi močno zastraženi. Dobro vedo Nemci, kako nevarni postajajo za nje kraji, kamor stopa partizanska noga. Danes niso mogli zavreti pohoda hrabre skupine pod vodstvom komandirja Boja in komisarja Poldeta. Tako so se prestrašili drznosti slovenskih partizanov, da so na mostu kar onemeli. Ko so partizani korakali čez zenj. Za združeno voljo teh mladih ljudi ne more biti zapreke. Čez nekaj dni so ljudje s smejočimi se očmi šepetali: "Veliko partizanov je šlo čez. Na mostu so zavpili vsi Nemci so zbežali. Tako se je zelencem mudilo, da je eden puško pozabil, drugi pa v vodo padel..."

Sproščeno so stopali naši fantje, ko so imeli Dravo za hrbtom. Povsod vidijo kako Nemci ozemlje, ki korakajo po njem, smatrajo za svoje popolnoma varno zaledje. Tu je malo postojank in še v tistih le po eden ali dva žandarja. A sedaj so tudi zanje minuli časi sladkega brezskrbja, kjer morajo voditi "Landwacho". Ta junaška bratovščina starih sdatov je že nekajkrat spravila naše fante v smeh. Nekoč je šel naš kurir podnevi mimo vasi in streljal na gestapovca, ki ga je hotel legitimirati. Ob strelih je zapel na vasi rog in zbrali so se iz vseh strani stari možakarji z zarjavljenimi francoskimi, avstrijskimi, italijanskimi in lovskimi puskami. Nato so šli počasi v hrib, kot da bi šli na jago.

Da bi se Nemcem naši fantje predstavili so se odpravili nad žandarja v Djekšah. To je najvišja slovenska vas na Svinjiški planini, najsevernej

ša vas na slovenskem Koroškem, na naši narodni neji. Mimogrede so s par = streli zavzeli opazovalni stolp nemške letalske obrambe in ga zažgali z vsemi instrumenti vred. Sicer se je najsevernejšim slovenskim partizanom za malo zdelo, da so šli samo nad enega žandarja. Zato so počakali, da je prišla v Djekše skupina nemških policijstov. Napadli so vse skupaj, jih razcrožili in slekli.

Od tega časa veje severno od Drave nov veter. Nemške patrole so opustila mnoga prehajališča in oblasti narsikaj odredile iz strahu pred partizani. Ljudje vse to takoj opazijo in z občudovanjem sprejemajo naše. Pravijo jim "borci za svobodo" in vsaka hiša jih radovedno pričakuje. Saj koliko nevega in zanimivega pa vedo povedati ti postavni fantje! Ljudje se jih ne naveličajo poslušati. Srečni in partizani pripovedujejo o novi demokratični Jugoslaviji, o skupni borbi proti fašizmu, ki je tudi njim = prizadejal toliko huđega, o Titu... Da, da, o Titu so pa že nekaj slišali, da so ga baje Nemci ujeli... Ne, njega ni mogoče ujeti. Za njim stoje vsi narodi Jugoslavije. Tito nas je popeljal iz ponižujočega trpljenja in = nas vodi v težkih borbah, ko preganjamo fašiste z naše lepe zemlje, za ka tero so padali naši najboljši ljudje.

Ljudje so vneli za to lepo pesem, ki se razlega sedaj tudi z vrhov se verne Koroške. Oživela so naselja in samotne kmetije, pred katerimi se blišči vsa Dravska dolina in zakaterimi stoje sive planine. Ljudje delajo sedaj z večjim veseljem, saj vedo da je za bodočnost vredno živeti. Mar ne boš verjel tem fantom?! Saj potrjujejo svoje besede s puško v roki, s trpljenjem in s krvjo. Saj se niso umaknili hajkam ki so sledile takoj, ki so se pojavili v tem delu Koroške, niti povečanim postojankam.

Polna upanja sanjajo dekleta v noč. Le stari oče na peči premišljujejoč pravi: "Samo, da se ne bi povrnilo leto 1918...!"

Ne oče! Danes smo mi tukaj! Naša skupna borba z zavezniki, naša pest, naša oborožena vojska nam je porok, da to pot ne bomo prodani.

Božidar Gorjan
nam. pol. kom. koroških odredov.

DOMOBRANCI
V ZRCALU

"Al zmisli ran, ki jih Valj-huna meči
so storili in pšic njegovih strele,
kaj videli krvi smo v Kranji teči,
kristjanov tvojih vse prevdari dela,
in mi povej, al ni Črt najbolj jezni
njih Bog, ki kličeš ga Boga ljubezni?"

"Valjhan ravna po svoji slepi glavi,
po božji volji ne, "duhovni pravi."

Fr. Prešeren: "Krst pri Savici".

Dne 14. novembra 1943, nekaj več kot tri tedne po tem, ko so Novo mesto zasedle nemške tolpe, je sredi porušenih novomeških hiš in svežih grobov, pričajočih o veliki skrbi Nemcev za narod slovenski začelo za "narod in vero" boreče se domobranstvo izdajati listič "Nprej nastava slove", ki je

s četrto številko z dne 17. XI. 1943 dobil novo ime "Za blagor očetnjave". Urednik je bil do 27. decembra 1943 salezijanski duhovnik dr. Fr. Blatnik, predobro znan po svojih "obiskih" tudi našim izgnancem v Srbiji. List i lustrira slikar in profesor novomeške gimnazije Rajko Subič.

Listič ne bi zaslužil nobene pozornosti, če bi v njem domobranstvo samo ne naslikalo svoje lastne podobe.

Naj ti novi "križarji" in "slovenski vitezi" sami govore. Za danes le dvoje izpiskov:

St. 49. z dne 26. januarja 1944 stran 1:

Pred seboj imamo uradni dopis, v katerem stojijo tudi te le cvetke: "... Domobranci so bili močno pijani. Kamorkoli so šli in kjerkoli so šli mi mo hiše, povsod so se ustavljali in zahtevali pijače. Ljudje že vedo, da radi pijejo, in če pridejo do hiš, jih že ženske čakajo z vinom in žganjem, da jim tako vsaj drugo puste... Ker nekateri delajo take škandale, bodo vsi domobranci prišli ob dobro ime... Večkrat se zgodi, da domobranci po strelijo kokoši ali pokandejo živež. - Posebej smo se zanimali, ali je pisec tega dopisa verodostojen, in smo dobili od domobrancev sami odgovor, da je "činen kot pošten in dober ter da je njegovo izjavo vzeti za resno in dobrohotno".

Prav včeraj je neki devetnajsetni domobranec pri kartah priigral = 1.600 lir. Da ne bo kdo mislil, da smo se v številki zmotili jo navajamo še z besedami: tisočšestolir. To se pravi, da je drug domobranec toliko = pri igri izgubil. Njegovi starši se doma morda v stiski in bi jim ta denar krvavo prav prišel, a fant ga rajši zaigra."

St. 21. z dne 12. decembra 1943, str. 2. v članku Naš značaj:

Poslusal sem fanta, navdušenega borca proti komunizmu. Prerekal se je s simpatizerjem partizanov in priznati moram, da ga je kar dobro pobijal. Na vprašanje pa, zakaj se vendar boriš, me je nekako čudno pogledal in odgovoril: "Mi se borimo za vero-Medona-in za narod, -da veš, k.../beseda je v švabobranskem lističu izpisana/ prekleti.

Na prvi strani iste številke pa je poročilo o marijanski akademiji 8. dec. v Sokolskem domu, ob katere zaključku se vsi domobranci peli:

"Šli bomo srečno v nove boje
za prenovitev sveta,
vitezi tvoji, o Marija,
bomo rešili ga zla."

Da, da, vitezi in rešitelji!

In kdo je duhovni vodja te pijanske, roparske, kvartopirske in kvantaške drhali? Kaplan Karel Wolbang.

V letu 1941. je pogumno pobegnil iz Gorenjske in prepustil svoje cvičice hitlerjanskim volkovom da se jim je leta 1943. kot šniheljski kaplan in gimnazijski katehet udingjal, pridružil kelihu revolver in postal adjutant dike domobranstva, gospoda Vuka Rupnika, svoječasnega komandanta novomeške domobranske skupine. VALJHUN je njegovo "vitežko", ime, Valjhun, prekletost in me izdajalca ki se je ob prvi zori slovenske zgodovine pred več kot tisoč let zvezal z Nemci in z ognjem in mečem v Kristusovem imenu moril svoje-slovenske brate. Vzor, vreden svojega poznega potomca, kaplana Karla Wolbanga in njegovih "vitezov"!

HIMMLER HOČE MOBILIZIRATI TUDI PRI NAS.

RSJ. 11. avgusta. Himmler polizkuša razširiti svoje tako zvano totalno mobilizacijo tudi na naše ozemlje. V iskanju novih sužnjev je prišel tudi do Črne gore. To dokazuje objava v izdajalskem četniškem časopisu, kjer iščejo Nemci moške in ženske delovne sile, brez ozira na stroko in izobrazbo. toda čno gorsko ljudstvo bo poskrbelo, da ne bodo odnesli Nemci iz Črne gore razen izgub niče ser.

